

Alapítva: 1952

www.magyarmezogazdasag.hu

Kertészet és Szőlészet

26

2020. június 24.
69. évfolyam

Ára: 560 Ft | Előfizetőknek: 440 Ft

Rendhagyó tavasz

6–10. oldal

Termesztés tőzeg nélkül?

Ősztönzik,
de egyelőre
nem biztos,
hogy kifizetődő

14–15. oldal

Alkalmazkodjunk az adottságokhoz

Keresik a legjobb
módszert
a poloskák ellen

18–19. oldal

A Budai borvidék büszkeségei

Az ár-érték arány
megfelel
a fogyasztói
elvárásoknak

22–24. oldal

A kis farágó tömeges csapdázása

Az utóbbi években egyre többen panaszkodnak, hogy a nagy és kis farontó lepke (*Cossus cossus*, illetve *Zeuzera pyrina*) hernyói komoly kárt tesznek a gyümölcsösökben. Mindkét kártevő a fák, cserjék fás részében károsít. Cikkünkben a kis farágó kártételével, az esetleges környezetkímélő védekezés módjával foglalkozunk.

A kis farontó vagy más néven kis farágó a gyümölcsfák, alma, körte, birs, dió, gesztenye kártevője, de komoly gondot okoz a bogyósgyümölcsűek és a mogoró hajtásaiban is. Könnyen fölismerhető, fehér alapon késszürke foltokkal tarkított szárnyú lepke, mérete 5 centiméter. Kártétele régóta ismert, még az 1800-as évek végéről, de nagyon sokszor említették az 1920-as, 30-as években megjelent Növényvédelem folyóiratban is. Akkor még igen ritka volt az üzemi gyümölcsös, általában egyes fák és cserjék károsítását írták le.

Kis farontó lepke a csapda varsás részében

Az 1900-as évek végétől azonban már árutermelő gyümölcsösökben is komoly károkat okozott. Különösen érzékenyen érinti a természetőt, ha nagy értékű szaporítóanyaggal telepített gyümölcsösében észleli. A dióoltvány-iskolák fertőzöttsége is jelentős lehet.

Több táplálékot talál

A kártevő gyakoribb megjelenését több okra vezethetjük vissza. Egyrészt melegkedvelő faj, eddig elsősorban Európa déli részén fordult elő. A fölmelegedés következtében hazánk, de a szomszédos országok is egyre inkább megfelelő körülményeket nyújtanak számára. Másrészt, a kártevők elleni védekezés nem a mérgező, hanem a szelektív rovarölő szerek felé tolódott el, amelyek nem hatékonyak a frissen kikelő farontólárvák ellen. Ezzel a kíméletes növényvédelemmel természetesen mindenki egyetért, aki a

környezetet óvni szeretné. További kedvező körülmény a kártevő számára, hogy egyes, korábban csak természetes erdőt alkotó fák kerülnek a termesztésbe (dió, gesztenye), ahol nagyobb terület áll rendelkezésére a szaporodáshoz. Korábban az oltványdió-faiskolák sem léteztek.

Nagy termetű lepke

A kis farágó lepke kétéves fejlődésű. A nőtények június, július folyamán a levelnyelek vagy a hajtások tövébe helyezik el a tojásaikat. A kikelő kis hernyók azonnal a növény belsejébe rágják magukat, rejtett életmódot folytatnak. Jelenlétüket csak a gondos szemlélő veszi észre az elszínesedő, majd elhaló levelekről. A lárvák a hajtásokban lefelé rágják. A fiatal hernyók telelnek át, majd tavasszal folytatják a 2-3 éves vesszők fás részének károsítását. Ilyenkor az elhaló ágrészek sokkal szembeűnőbbek. A fertőzött oltvány a telepítés után rendszerint hamar elpusztul, vagy a fiatal telepítésekben nehéz kialakítani a helyes koronaformát. Ha a hervadt rész alatt eltörjük az ágat, rendszerint megtaláljuk a károsító hernyót. A kifejlett hernyók 6 centiméter hosszúak is lehetnek. A károsító a második telet is hernyó állapotban vészeli át, tavasszal alakul bábbá, majd június-júliusban rajzik a lepke. Egy-egy gyümölcsösben különböző életkorú hernyók károsítanak, ezért rajzásuk minden évben megfigyelhető.

Szexferomonnal összegyűjthető

A kis farontó szexferomonját az 1980-as években határozták meg, így megfelelő csapdahasználattal rajzása nyomon követhető. A faj a szokásos ragacsos csapdával csak gyengén fogható. Az egyes csapdatípusok közül a varsás (Csalomon® VARb 3) bizonyult a legjobbnak, ami a cserebogarak tömeges csapdázására is bevált (lásd *Csapdaszegély cserebogarak*

Második éves hernyó

Fiatal gesztenyetelepítésben nagy kárt okozott

ellen, Kertészet és Szőlészet 2020/23. szám). A fogóedény nagyszámú egyedeket képes befogni, nem telítődik, így a rajzás végéig hatékony. Nagyon fontos viszont a kihelyezés módja. A csapda csak akkor fogja a hím lepkéket, ha legalább 40-50 centiméterrel a lombkorona fölött helyezük el. Leghelyesebb, ha külön karót használunk erre a célra, mert úgy a lombzat növekedési ütemét követve egyre magasabbra vihetjük a csapdát.

A kis farontó elleni hagyományos védekezés nem megoldott. Viszont külföldön és hazánkban is vannak sikerek az úgynevezett tömeges csapdázással (mass trapping). Ez a technológia azon alapszik, hogy a védendő területen több

csapdát helyezünk ki, amelyek összefogják az odarepülő hím lepkéket, ezáltal kevesebb nőstény párosodhat, és a lerakott tojások száma csökken. Mivel a kis farágó kétéves fejlődésű, eredményt az első évben nem várhatunk, csak az összefogott hímeket számolhatjuk a csapda varsás részében.

Azt javasoljuk, hogy 30-40 csapdát helyezzünk ki egy hektár ültetvénybe, egymástól egyenlő távolságra. Ügyeljünk arra, hogy a lomb növekedésével a csapdákat magasabbra tudjuk rakni. Mindenképpen a rajzás elejétől üzemeltessük a csapdákat, egészen a rajzás végéig, vagyis augusztus elejéig. A csapdák csalogatóanyaga szexferomon, ami csak a hím lepkéket fogja, a nőstényeket nem vonzza. A kártevő kétéves fejlődése miatt egy nemzedéket csak akkor tudunk befo-

A varsás csapdákat a fakorona fölé kell kirakni

Magasan, külön karón elhelyezett csapda

lyásolni számunkra kedvező irányba, ha a csapdahálót egymás utáni két évben alkalmazzuk. Ha a védendő ültetvény növekedése még nem megfelelő, akkor a hajtások megőrzése miatt a 3-4. évben is alkalmazzunk kell a csapdahálót.

Ez a technológia nem olcsó, ezért a kifejezetten értékes ültetvényben javasoljuk használatát, például gesztenyetelepítésben és dióoltvány-iskolában. A kártevők számának, illetve a kártétel nagyságának csökkenését csupán a harmadik év után várhatjuk.

**Voigt Erzsébet,
Tóth Miklós**

Új kihívások a német zöldségtermesztésben

A globális kereskedelem és az éghajlatváltozás elősegíti az új kártevők, például az invazív rovarok elterjedését. Ezért fontos a kártevők viselkedésének nyomon követése és kutatása, valamint a lehetséges ellenintézkedések kidolgozása. A Gemüse szaklapnak adott interjút Olaf Zimmermann, aki az Augustenberg Mezőgazdasági Technológiai Központ munkatársaként mélyrehatóan foglalkozik az új inváziós kártevőkkel.

A globális kereskedelem és az éghajlatváltozás újabb kihívások elé állítja a növényvédelmet. Ez egyértelműen kitűnik a két új címerespoloska példájából. Az ázsiai márványospoloska (*Halyomorpha halys*) Ázsiából származik, a zöld vándorpoloska (*Nezara viridula*) pedig Kelet-Afrikából. Nagyon eltérő az előéletük, de jelenleg mindkettő új gyümölcskárosítónak lépett föl Dél-Németországban. Megjelenésük nem is volt meglepő, kártételükről és természetes ellenségeikről más országok már beszámoltak. Az Amerikai Egyesült Államokban a zöld vándorpoloska az 1980-as, a márványospoloska pedig az

1990-es évek második felétől vált ismertté, súlyos kártételeikről pedig 2007 óta számolnak be.

Németországban az Augustenberg és a Julius Kühn Intézet egy program keretében rögzíti néhány invazív rovar elterjedését. Előbbi készíti az új fajok elterjedési térképeit, amelyek szabadon megtekinthetők online. A Julius Kühn Intézet pedig az invazív kártevők terjedésének modellezésére használható szoftvert fejleszt, amivel javítható lesz az új fajok kockázatértékelése.

Németországban a címerespoloskák elsősorban a Rajna völgyében fordulnak elő, Freiburg és a Ruhr-vidék között. A

Alkalmazkodjunk az adottságokhoz

Ahogy az ázsiai márványospoloska meghonosodott az oregoni gyümölcsösökben, a termesztők sok új kérdéssel szembesültek, számol be a Good Fruit Grower. Csak részben tudják hasznosítani a keleti parti tanulságokat az eltérő kultúrák és környezeti feltételek miatt.

A keleti parton például nem termesztenek körtét és mogyorót, ami Oregonban két fontos termék és a poloska különösen kedveli. Emellett a helyi környezeti sajátosságokhoz kell igazítani a csapdázást és a védekezést is. Ezen dolgozik az Oregoni Egyetem mezőgazdasági kutató és szaktanácsadó központjának rovartanos csapata.

A kártevő 2004-ben bukkant föl Oregonban, és az utóbbi két évben kezdte veszélyeztetni a gyümölcsösöket. Elő-

ször városi környezetben kellett foglalkozni vele, de napjainkra megtelepedett a természetben. Sok gyümölcsöst pedig természetes növényzet vesz körül, ahol például a megmaradt erdősávok jó élőhelyet nyújtanak a kártevőnek. Ez az egyik nagy gondja a Columbia Gorge vidékén (a Columbia folyó kanyonjában) gazdálkodó körtetermesztőknek. Az első gazdasági kárt 2018-ban jelentették, de tavaly még rosszabbra fordult a helyzet, és még alul is becsülhették a poloska-